

Föreningen Sveriges Länsbibliotekariers (SLB): remissvar på Litteraturutredningens slutbetänkande Läsandets kultur

SLB tackar för möjligheten att svara på remissen och har under ett medlemsmöte samt brevlades kommit fram till följande synpunkter:

Övergripande ställer vi oss frågande inför frågan om detta är en Litteraturutredning eller en Läsutredning? Många av handlingspunkterna rör skolans arbete men vi ser inga spår av direktivförslag riktad mot utbildningsdepartementet. Frågan om läsning är alltför stor för att hanteras av enbart ett departement och dess budget.

1. En litteraturutredning var av nöden med tanke på den sjunkande läsförmågan och det litterära landskapets strukturuomvandling och utredningen är gedigen och omfattande. Vi ställer oss dock frågan om läsning verkligen är en prioriterad fråga för regeringen då utredningen inte tillfördes några nya medel. Om man verkligen menar allvar med att läsning och litteratur är av vital betydelse för ett samhälle så borde detta rimligen även synts i reda kronor och ören. Vi saknar också en bredare lösning där flera av statens utgiftsområden står för faktiska kostnader och finner det orimligt att hela denna viktiga fråga ska hanteras genom omfördelning inom kulturanslaget.
 - Vi anser därför att nya medel bör tillföras
2. Vi saknar också ett resonemang kring litteratur som konst. I många av de förslag som lagts fram och i de bakgrundsresonemang som förs önskar man en ökad läsförmåga för att den i sin tur genererar bättre betyg, en ökad möjlighet att delta i det demokratiska samtalet och att man får kunskap om det litterära kulturarvet. I ett par randanmärkningar nämns att litteratur också ger tillgång till estetiska upplevelser. Litteratur som konst, som viktig i kraft av en konstform bland andra framgår inte. Vi menar att det ligger en fara i att enbart fokusera på litteratur som metod för att nå resultat inom andra områden. Vi vill peka på den överenskommelse som SLB och Statens kulturråd har att arbeta med litteratur som just konstform och utveckla metoder för att den ska få självklar plats av egen kraft.
 - Vi föreslår att litteratur som konst lyfts fram
3. Vi noterar också att folkbibliotekens väldokumenterade arbete kring läsfrämjande inte får den plats det förtjänar. De flesta bibliotek driver egna läsfrämjandeprojekt, man har god kontakt med skolor och förskolor och inte så

sällan samarbetar man med folkbildningen i olika projekt. Vi föreslår därför att folkbiblioteken görs till nav för varje kommuns läsfrämjande arbete och att medel destinerar därtill. Det gäller samordning av läsombuden på förskolorna, liksom folkbildningens ökade arbete kring frågan. Viktigt är dock att man ser att folkbiblioteken behöver medel för sådant uppdrag.

- Vi föreslår att folkbiblioteken görs till nav i det läsfrämjande arbetet och får medel tilldelade för detta arbete
4. Vi menar också att det bidrag man önskar ge till bokhandeln för författarbesök hade gjort större nytta ute på folkbiblioteken, som, till skillnad från bokhandeln, finns i varje kommun och även når landsbygden. Vi föreslår att detta bidrag ges till folkbiblioteken för att de enskilt men gärna i samarbete med bokhandlar där sådana finns anordnar författarbesök.
 - Vi föreslår att det bidrag som föreslås gå till bokhandeln i stället destinerar till folkbiblioteken
 5. Ett av utredningens förslag är bättre och fördjupad undervisning i litteraturdidaktik för lärare/blivande lärare. Vi tycker detta är bra men menar att för ett framgångsrikt läsfrämjandearbete krävs att även bibliotekarier utbildas inom området. För närvarande finns tydliga brister i bibliotekarietutbildningarna där man inte får någon undervisning i litteraturdidaktik på grundnivå. Vi föreslår därför att gedigna kurser och metodutvecklingar sker för bibliotekariekåren, gärna i samarbete med lärarkåren. Vi vill fästa uppmärksamhet på att även andra yrkeskategorier behöver utbildning inom detta område: förskollärare, logoped, BVC-personal, annan medicinsk personal m fl
 - Vi föreslår att litteraturdidaktik görs till obligatoriskt ämne på bibliotekshögskolorna för studenter som ämnar arbeta på folkbibliotek samt att sådan utbildning också erbjuds andra yrkeskategorier
 6. Vi noterar med glädje att litteraturutredningen kommit till slutsatsen att ett framgångsrikt skolbibliotek kräver utbildad bibliotekarie. Vi stödjer förslaget och menar att detta borde göras till lag. Vi vill fästa uppmärksamhet att skolbibliotekarien och folkbibliotekarien har olika uppdrag när det gäller läsfrämjande arbete och att båda yrkeskategorierna behöver särskilda nätverk, utbildningar och metoder för att lyckas.
 - Vi föreslår att kravet på att varje elev ska ha tillgång till en skolbibliotekarie görs till lag
 7. Vi ser att förslaget att stödet för inköp av barn- och ungdomslitteratur fördelas ut till regional nivå är komplicerat. För de små kommunerna betyder detta stöd mycket men vi ser också att samordning behövs för att metodutveckling ska kunna ske. Vi får också signaler att en del kommuner anser sig ha tillräckligt med media, det som saknas är personal som har möjlighet att aktivt arbeta med att

föra ut den. Vi tror att den regionala nivån är lämpad att samordna det läsfrämjande arbetet och att föra ut och hämta in metodutvecklingar och sprida dessa men här behövs helt nya medel för att man inte ska mista de goda resultat som inköpsstödet givit. Vi noterar dock att i nuvarande förslag innebär indragandet av stödet till barn- och ungdomslitteratur endast en omfördelning av kulturmedel från regional/lokal nivå till centrum. Tvärt emot idén med samverkansmodellen. Det utökade förslaget om stöd till Kulturrådet bör halveras från 16 miljoner till 8 och 8 miljoner tillförs regionerna. De 25 miljonerna som då går till "påsen" bör riktas till litteraturfrämjande och inte försvinna upp i "påsen". Dessutom bör nya medel tillföras.

- Vi föreslår att regionerna får ett samordnande ansvar för läsfrämjande verksamhet inom respektive område och att nya medel destinerar till detta arbetsområde

8. Vi ställer oss bakom förslaget att Kulturrådet får en samordnande och övergripande roll inom läsfrämjande området. De har under många år varit den självklara instansen för dessa frågor, de har byggt upp en bred kompetens inom området och här finns dessutom synergieffekter med litteraturstöden samt samarbete med andra konstarter. En annan modell skulle kunna vara att KUR tillsammans med SLB påtar sig ansvaret, allt i enlighet med den överenskommelse som redan tecknats.

- Vi föreslår att KUR får ett övergripande nationellt ansvar för läsfrämjandeområdet. Som ett annat alternativ för vi fram SLB, i samverkan med KUR

9. Att e-böckernas vara eller inte vara på bibliotek är en ödesfråga har många konstaterat. Ska biblioteken bli framgångsrika i sitt läsfrämjande arbete behöver vi tillgång till så många olika medier och format som möjligt. Det format som en användare kan tillägna sig passar inte en annan. Ur tillgänglighetssynpunkt är därför detta en prioriterad fråga. Ur bevarandesynpunkt är frågan vital. Om biblioteken ej får köpa och bevara e-böcker kommer delar av det kulturella arvet att försvinna inom ett par år. Vi stödjer därför förslaget att SKL får i uppdrag att representera kommunerna (bibliotek såväl som skola) gentemot förlagen och att KB får i uppdrag att utveckla publiceringsverktyg för de som själva önskar publicera sina texter i e-format.

- Vi föreslår att KB får i uppdrag att skapa ett verktyg för e-bokspublicering och att SKL får förhandlingsansvar för kommunernas inköp av e-litteratur.

10. Vi saknar en diskussion kring litteratur på teckenspråk, detta är att betrakta som ett minoritetsspråk enligt Språklagen (SFS 2009:600) men syns inte alls i utredningen.

- Vi föreslår att ett resonemang kring teckenspråk förs in i diskussionerna.

e.u.

Maria Ehrenberg

Ordförande

Föreningen Sveriges Länsbibliotekarier